

Z VZGOJITELJEVO METODIČNO KOMPETENTNOSTJO DO ČUSTVENE IN BRALNE PISMENOSTI

Prispevek osvetljuje pomen čustvenega opismenjevanja ob raznolikih bralnih gradivih. Čustveno-socialni razvoj predstavlja pomembnejše področje z visoko napovedno vrednostjo za kasnejši akademski, tudi osebni uspeh in ima osrednjo vlogo pri razvoju socialne kompetentnosti otrok. Nanj je mogoče vplivati, zato je pomembno, kakšne spodbude in možnosti nudijo otrokom vzgojitelji v vrtcih. Metodичna kompetentnost vzgojiteljev ob upoštevanju razvojnih značilnosti otrok lahko s kontinuiteto vodnega dela ob slikanicah kot najpogostejših oblikah knjig v predšolskem obdobju predstavlja izhodišče za čustveni in socialni razvoj. Informativna, leposlovna in hibridna besedila, ki so tematsko-motivno povezana s čustvi, omogočajo usvajanje, poglobljanje in širjenje znanja ter spodbujajo razvoj čustvene in bralne pismenosti.

Ključne besede: bralni dogodek, vrtec, čustveno opismenjevanje, bralna pismenost, učne metode

1 Uvod

Otroci se v predšolskem obdobju srečajo z različnimi čustvi, ki se jih šele učijo prepoznavati in v vrtcu mnogokrat še ne vedo, kako se nanje odzvati ali kako jih izraziti. Samoregulacija in prepoznavanje čustev pri sebi in drugih (Hamilton in O'Malley 2022) sta pomembni spretnosti čustvenega opismenjevanja otrok z visoko napovedno vrednostjo (Alzahrani idr. 2019; Denham idr. 2014; Marjanovič Umek in Zupančič 2019) za kasnejši akademski, osebni in družbeni uspeh. Samouravnavanje raznolikih čustev (npr. strah, veselje, ponos, tesnoba, jeza, presenečenje, žalost, gnus, sram itn.) in njihovo primerno, družbeno sprejemljivo izražanje je v predšolskem obdobju pokazatelj otrokove socialne prilagojenosti oz. ima osrednjo vlogo v razvoju socialne kompetentnosti. Povezuje se z

otrokovo udeležbo v socialnih igrah in priljubljenostjo med vrstniki, saj študije (Zupančič idr. 2001; Zupančič in Kavčič 2008) kažejo, da so socialno kompetentni otroci med vrstniki v vrtcu bolj priljubljeni in jih otroci pogosto izbirajo za skupne dejavnosti.

Učinkovito samouravnavanje čustev se pri otrocih začne postopno razvijati v drugem letu starosti, ko pričnejo usvajati besede, s katerimi čustva poimenujejo in jih kasneje, v tretjem letu starosti, z uporabo govora tudi uravnavajo. Vzgojitelji jim pomagajo in dnevno nudijo ustrezno oporo s spodbujanjem k izražanju čustvenih stanj. Svoja čustva lahko otroci izrazijo na več načinov (z igro, risanjem, slikanjem, gibanjem, plesom, pogovorom ipd.), pomembno je zavedanje, da lahko tudi z bralnimi dogodki v vrtcu pomembno prispevamo k razvoju zmožnosti prepoznavanja in sprejemanja čustev ter vzpostavljanja in ohranjanja pozitivnih odnosov.

2 Čustvena in bralna pismenost

Za pridobivanje različnih znanj, spretnosti in razvijanje različnih zmožnosti in vrednot v vrtcu razvijamo različne vrste pismenosti, ki »*potekajo in se dogajajo v jeziku*« (Svetlik idr. 2022: 135), zato je temelj vseh trajno razvijajoča se bralna pismenost. V *Nacionalni strategiji za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019-2030* (2023: 10) je opredeljena kot »stalno razvijajoča se zmožnost za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij«, ki vključuje »razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega in bralno kulturo (pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje)«. Optimalno uresničevanje ravni pismenosti (Pečjak idr. 2023: 24) v predšolskem obdobju izhaja iz prednostnih nalog, specifičnih vzgojno-izobraževalnih ciljev in sodelovanja vseh deležnikov – ozaveščenih staršev s pomenom družinskega branja, zgodnje pismenosti in bralne kulture; kompetentnih vzgojiteljev in kakovostne ponudbe prostočasnih dejavnosti v lokalnih skupnostih. Kakovost odnosov, sodelovanje z drugimi in komunikacijo pa pogojuje čustvena pismenost, opredeljena kot dinamičen proces posameznikovih ravnanj (Camilleri idr. 2012: 22). Čustveno-socialni razvoj je tesno povezan z razvojem govora (Šek Mertük in Cugmas 2020), ki kot gradnik bralne pismenosti obsega tudi uporabo izrazov za čustvena stanja. Razumevanje čustvenih izrazov omogoča predšolskim otrokom razmišljanje in pogovor o čustvih, ki jih doživljajo, in situacijah, ki so ta čustva izzvale; hkrati pa raziskave (Kavčič in Fekonja 2009: 342) kažejo, da otroci posamezna čustva uspešneje opišejo z besedami in težje prepoznajo iz obraznih izrazov. D. Haramija (2019a: 35) izpostavlja: »Knjižna vzgoja kot povezanost branja leposlovja in informativne literature za otroke ter knjižnične vzgoje (informacijska pismenost) v najširšem pomenu prispevata k družinski pismenosti, ki ima dobro osnovo za vseživljenjski razvoj pismenosti kot temelja za pot do znanja.«

3 Čustva in slikanice

V predšolskem obdobju, ko so otroci v t. i. slikaniški starosti (angl. *picture book age*), je slikanica (Medved Udovič 2011) kot najpogostejša oblika knjige, s katero se srečujejo, odlična izbira za načrtovanje vseh kurikularnih področij dejavnosti. Zaradi združevanja jezikovnega in vizualnega koda sporočanja je slikanica multimodalno besedilo (Haramija in Batič 2013, 2020), v katerem besedilni in likovni del predstavljata nerazdružljivo celoto. Celostno razumevanje slikanic omogoča le literarno-likovno branje, ki ob sestavljanju in sopostavljanju obeh sporazumevalnih kodov vpliva na prenos pomenov (iz besedila na ilustracijo in obratno) in doživljanje zgodbe. Liki v slikanica predstavijo otrokom različna čustva, s katerimi se otroci srečujejo vsakodnevno. S slikanicami se lahko učijo in razvijajo čustveno inteligentnost, empatijo in socialne spretnosti, ki so bistvene za njihov razvoj. Bralni dogodek (Saksida 2017) je didaktični pristop, uporaben zlasti pri usvajanju, poglobljanju in širjenju znanja, saj vzgojiteljem omogoča, da v slikanica izpostavijo dele besedila in ilustracije, ki predstavljajo priložnost za razmislek, pogovor in ob upoštevanju predznanja otrok spodbujajo vrednote, aktivno sodelovanje otrok, ustvarjalnost ipd. Z bralnimi dogodki razvijamo tudi kulturo pogovora, pozitivne odnose in zagotavljamo podporo vsakemu posamezniku v skupini. Ob leposlovnih slikanica velja pri tematiki o čustvih opozoriti še na branje leposlovno-informativnih besedil, kamor sodijo t. i. hibridna besedila (Haramija 2022: 52), »ki predstavlja(jo) znanstvene discipline oz. posamezne vsebine znanstvenih disciplin skozi zgodbe«. Pomembno prednost didaktičnega pristopa predstavlja možnost ponovnega vračanja k bralnemu gradivu, saj otroci radi večkrat berejo/poslušajo isto knjigo, ker ob ponovnem branju vedno bolj razumejo zapletenejši dele zgodbe, pozornejši so na informacije, ki so jih ob prvem poslušanju zgodbe morda preslišali, hkrati pa se vživljajo v vloge posameznih junakov in prepoznava njihova čustva, misli, odločitve. Med branjem vzgojitelj obrne knjigo proti otrokom, da branje spremljajo ob gledanju ilustracij, kar spodbuja njihovo razumevanje tiska oziroma razumevanje koncepta bralnega gradiva in izboljša zapomnitev, razumevanje vsebine. Na tem mestu pa velja opozoriti tudi na slikanice brez besedil, ki skozi ilustracije razvijajo temo o čustvih (Skubic in Podobnik 2018).

Bralna gradiva za predšolske otroke, ki so tematsko-motivno povezana s čustvi, lahko delimo glede na:

- starost otrok (1. ali 2. starostno obdobje),
- obliko bralnega gradiva (slikanice, ilustrirane knjige) in
- vrsto besedila (informativne (poučne) knjige, leposlovne knjige in hibridna besedila (leposlovno-informativna literatura oz. informativno-leposlovne knjige) (Haramija 2022.)

3.1 Delitev bralnih gradiv o čustvih glede na starost otrok

Glede na starost otrok smo za prvo starostno obdobje izbrali reliefno kartonko *Čustva* (Deneux 2020), s katero otroci raziskujejo in spoznavajo čustva in barve. Besedilo pod ilustracijami spodbuja otrokovo opazovanje, hkrati pa aktivnost in radovednost ohranjajo taktilni dražljaji oziroma tipne zaznave, ki jih omogočajo reliefni elementi. O povezovanju barv z razpoloženji oziroma preučevanju emocionalnih asociacij z barvami pišejo številni avtorji (Burkitt in Sheppard 2014; Nikolajeva 2013; Takei in Imaizumi 2022), saj metaforične strukture pojmov (npr. »jeza je rdeča«, »zelen od zavisti«) olajšajo razumevanje konceptov, povezanih s čustvi, ki so lažje razumljiva, če kot ogrodje uporabimo barve. Poudarjeno vlogo jezika za razumevanje asociacij oziroma povezav med barvami in čustvi pojasnjuje tudi Lakoffova in Johnsonova (1980, 1999) teorija konceptualne metafore. Tudi zaznavanje barv (Jonauskaitė idr. 2020) eksplicitno in/ali implicitno vpliva na presojo čustvenih dražljajev, ki se spreminjajo z razvojem in interesi otrok. Prehodi med izražanjem različnih čustev (Kavčič in Fekonja 2009: 335) so pri otrocih hitri zaradi kratkotrajne pozornosti, omejenih izkušenj in pomanjkljivega razumevanja situacij.

Slikanice za otroke prvega starostnega obdobja (Batič in Haramija 2019) morajo biti iz močnejših materialov (blago, umetne mase, karton) in debelejšje, da jih otroci lažje primejo v roke, obračajo strani in se naučijo rokovati s knjigo, ki lahko z različnimi elementi (zvočnimi, premičnimi, reliefnimi) spodbuja interaktivnost. Za otroke je pomembno, da z vzgojiteljem vzpostavijo skupno vezano pozornost (Marjanovič Umek idr. 2022: 39), poslušajo njegov glas in opazujejo ilustracije, poimenujejo predmete in se učijo razumeti pomen jezika. Bralni dogodek je priložnost za razvoj poslušanja in učenje novih besed, ki pogojujejo uspešen razvoj govora in sporazumevalne zmožnosti otrok v prvem starostnem obdobju. Izbrana reliefna slikanica oz. t. i. potipanka *Čustva* (Deneux 2020) ponuja možnost, da besedišče širimo s slikovnim gradivom, ki omogoča lažje razumevanje pomena besed, hkrati pa s poimenovanjem izrazov za čustvena stanja spodbuja razvoj elementov govora. Podoben primer je tudi kartonka *Kako se počutiš?* (Philpot idr. 2021) s premičnimi elementi, kjer lahko otroci literarnim likom prilagajajo čustvene izraze, ali kartonki prvih čustev z zavihki – *Veseli samorog* in *Žalostni samorog* (Hardy 2022a, 2022b), ki s preprostimi vprašanji spodbujata iskanje odgovorov, ki se skrivajo pod zavihki.

Za drugo starostno obdobje so primerne slikanice, ki opisujejo doživljanje različnih čustev, vključujejo opise izražanja čustev in načine, s katerimi se posamezniki s čustvi spoprijemajo, saj s tem otrokom pomagajo pri prepoznavanju lastnih čustev ter jih učijo ustreznega izražanja in uravnavanja. Glede na starost otrok smo za drugo starostno obdobje izbrali slikanico *Kaja je jezna* (Schneider in Görrissen 2021), ki govori o Kajinem dnevu, ko gre vse narobe in zato vzdihuje, vpije, tuli, kriči, suva s pestmi, mlati po blazini, zaloputne z vrati, je ogorčena, jezna, besna. Umiri se šele v maminem objemu, ki ji pojasni čustvo jeze in predstavi ustrezniješe

načine izražanja. Jeza je temeljno čustvo (Kompore idr. 2022: 92), eno prvih, ki jih otroci doživljajo in hkrati eno najtežje obvladljivih. Spremljajo jo izrazite telesne spremembe (pospešeno bitje srca in dihanje, mišična napetost ipd.). V predšolskem obdobju otroci jezo doživljajo, kadar ne izpolnimo njihovih želja, ko se soočajo z ovirami, če niso deležni pozornosti, pri neuspehih ipd. M. Nikolajeva (2013) meni, da imajo otroci omejene izkušnje s čustvi, zato jim slikanice omogočajo, da se vživijo v literarne like, ki jim nato pomagajo pri razumevanju njihovih čustev, in dodaja, da otroci med branjem v ilustracijah iščejo univerzalne zunanje prepoznavne znake čustev, ki so pri ljudeh najvidnejši v mimiki obraza (v očeh, ustih) in govorici telesa. Sreča in žalost sta prepoznavni po dvignjenih in spuščenihi kotičkih ust. Široko odprta usta lahko pomenijo strah ali jezo, široko odprte oči preutrujenost ali strah, kombinacija zaprtih oči in odprtih ust kaže stisko, dvignjene obrvi izražajo jezo itn. M. Nikolajeva (2013) poudarja, da branje slikanic ni le koristno, ampak je nujno za čustveni in kognitivni razvoj.

3.2 Delitev bralnih gradiv o čustvih glede na obliko

Pri delitvi bralnih gradiv glede na obliko imamo v predšolskem obdobju najpogostejše zastopane slikanice, kjer pri tematiki čustev prevladujejo realistična kratkoprozna besedila, ki (Haramija 2017: 26) ubesedujejo dogodke, ki niso nujno resnični, se pa lahko zgodijo v okvirih izkustveno preverljivega sveta. Zanje je značilno, da je v ospredju (najpogostejše) literarni lik otroka, ki je v različnih čustvenih stanjih prikazan v vsakdanjih situacijah in zanj pomembnih odnosih. Primer je slikanica *O kralju, ki ni maral pospravljati* (Mav Hrovat in Bricelj 2008), ki govori o razvajenem dečku in njegovem neprimernem vedenju, saj še niti govoriti ne zna dobro, pa venomer le ukazuje in postavlja svoje zahteve. Zvečer, ko postane utrujen in si zaželi pravljice in »crkljanja«, se zave posledic svojih dejanj in ugotovi, da »ga je polomil«. Slikanica, ki omogoča identifikacijo otrok z malim kraljem, prikazuje doživljanje in izražanje palete čustev (ponos, jeza, žalost, zadovoljstvo, nemoč, ljubezen, veselje, osamljenost, sram ipd.), ki jih lahko v besedilu in ilustracijah prepoznavamo, poimenujemo in se o njih pogovarjamo. Tudi v slikanici *Gobčko in Hopko* (Gombač in Komadina 2018) je v ospredju deček Domen, ki se po prepiru s prijateljem Andražem v vrtcu sreča s paletjo čustev (jeza, skrb, prizadetost, stiska, zadovoljstvo, veselje) in se jih z očetovo pomočjo med igro uči prepoznavati, sprejemati in izražati. O čustvih govorijo tudi dvojezične slikanice (Igerabide in Valverde) iz zbirke o Joni: *Jona in prestrašeni hladilnik* (2012), *Jona je žalosten* (2013), *Jonova budilka* (2014), *Jona v stiski* (2016b), *Jona ima veliko težavo* (2016a) in *Adijo, Jona* (2017). Poleg realističnih besedil so v slikanicah o čustvih pogosto zajete tudi fantazijske pripovedi – pravljice, v katerih se (Larsen 2018; Nikolajeva 2013) z antropomorfizacijo vživimo v čustva živalskih likov, ki spodbujajo prosocialno vedenje predšolskih otrok. D. Haramija (2019b: 22–23) poudarja, da je ob kriteriju kakovosti pri izboru pravljic dobro vodilo tudi oblika knjig, ki sledi razvojni stopnji otrokovega bralnega razvoja, in jezikovna raznolikost. Primer je zbirka klasičnih živalskih pravljic o *Bibi in Gustiju* (Mlakar Črnič in Krhin 2019): *Kako sta Bibi in Gusti zalivala hišico, Kako*

sta Bibi in Gusti udomačila kolo, Kako sta Bibi in Gusti porahljala prepir, Kako sta Bibi in Gusti sipala srečo in Kako sta Bibi in Gusti preganjala žalost. Zbirka osvetljuje pomen prijateljstva, medsebojne pomoči in soočanja s težavami skozi različna čustva – žalost, srečo, veselje, jezo, zaupanje itd. Pujska, Bibi in Gusti, imata individualizirane karakterne značilnosti otrok, besedilo pa osvetljuje odnose in »čustvena dozorevanja na univerzalni ravni« (Mastnak 2006: 93). Prepoznavanje in uravnavanje čustev tematizira tudi Starlingova avtorska zbirka slikanic o zmajčku Feriju: *Feri je jezen* (2018), *Feri je najboljši!* (2020), *Feri se zlaže* (2022). Ferija spoznavamo skozi različne situacije, v katerih se zaradi silovitosti čustvenih izrazov sooča s številnimi težavi, ki jih uspešno premaga, ko prevzame odgovornost za svoja ravnanja, začne sodelovati in se nauči uravnavati čustva. Podobna je tudi avtorska zbirka slikanic Aurélie Chien Chow Chine o samorogu Rožletu: *Rožle je žalosten* (2018b), *Rožle je jezen* (2018a), *Rožleta je strah* (2018c), *Rožle je ljubosumen* (2020a), *Rožle je sramežljiv* (2020b), *Rožle je zadovoljen* (2020c), *Rožle se uči zbranosti* (2021c), *Rožletu je dolgčas* (2021č), *Rožle ne more zaspati* (2021b) in *Rožle je užaljen* (2021a). Slikance so namenjene prepoznavanju čustev v vsakdanjih življenjskih situacijah in vključujejo sodobne metode sofrologije,¹ s katerimi lahko v vrtcu popestrimo bralne dogodke in otrokom ob prepoznavanju posameznih čustev ponudimo načine za lažje spoprijemanje in uravnavanje lastnih čustev.

Glede na obliko bralnih gradiv pa v vrtcu posegamo tudi po ilustriranih knjigah o čustvih, ki se od slikanic razlikujejo v vizualni podobi (Haramija 2022: 54) in imajo dve samostojni celoti: besedilo in ilustracije, ki prikazujejo, osvetljujejo posamezne prizore. *Moja čustva, tvoja čustva* (Peštaj in Košir 2021) je bogato ilustrirana knjiga, posamezne ilustracije se raztezajo čez obe strani. Razdeljena je na dva dela. Prvi del sestavlja deset zaokroženih samostojnih poglavij, kjer z različnimi literarnimi liki (Rozi in Juš, Marko in Gal, Maks, Nika, Tibor, Svit, Frida, Lovrenc, Jon in Pia) spoznamo temeljna čustva, ki jih lahko prepoznamo neposredno na podlagi izrazov na obrazu – veselje, žalost, zadovoljstvo, strah, gnus, presenečenje, jeza, zanimanje, zaskrbljenost in ponos. Zgodbam sledi informativni opis posameznega čustva in didaktična vprašanja za pogovor z otroki. Drugi del pa skozi letne čase obsega deset samostojnih kratkih realističnih zgodb, prav tako z otroškimi literarnimi liki, v katerih se prepletajo številna čustva, ki ponujajo možnosti za pogovor ob didaktičnih vprašanjih za poglobljanje in širjenje znanja. Zgodba o čustvih s fantazijskimi junaki je v sedmih potovanjih (sedmih poglavjih) predstavljena tudi v ilustrirani knjigi *Zeleni popotnik* (Bardijewska in Dziubak 2020). Na natečaju poljske sekcije IBBY je postala knjiga leta 2001. Govori o Stvorčku, ki iz sive Stvorčije potuje skozi modro nevihto, rumene vetrove, nevarno vroče rdečine, belo meglo, zeleno reko in čez mavrični most domov. Zgodbi so dodane tudi pesmi, čustva pa se povezujejo z barvnimi koncepti. Zgodbe o čustvih v ilustriranih knjigah so v predšolskem obdobju zelo primerne za branje v nadaljevanjih.

¹ Sofrologija je sodobna sprostitvena metoda. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja jo je v Španiji razvil nevropsihiater Alfonso Caycedo. Z dihalnimi vajami, gibanjem in vizualizacijo pozitivno vpliva na dobro počutje. <https://www.primus.si/rozle-je-jezen> (Dostop 28. 4. 2023.)

3.3 Delitev bralnih gradiv o čustvih glede na vrsto besedila

Glede na vrsto besedila bralna gradiva o čustvih delimo na: informativne (poučne) knjige, leposlovne knjige in hibridna besedila (leposlovno-informativna literatura in informativno-leposlovne knjige). Kakovostne informativne oziroma poučne knjige o čustvih so lahko zaradi interesov otrok v predšolskem obdobju zelo privlačno berivo in se od leposlovja razlikujejo po načinu ubeseditve. Najpogostejše je uporabljen (Haramija 2022: 52) strokovni jezik z nevtralnimi besednim redom in tipičnimi stavčnimi vzorci z rabo trpnika in neglagolskim izražanjem (Toporišič 2000: 28–30), brez besednih iger in prenesenih pomenov besed, ki so značilni za leposlovje. Pogosti so opisi, ponazarjanje z zgledi, grafi, preglednicami in ilustracijami. Primer je informativna knjiga *Vse o čustvih* (Brooks idr. 2022), ki je bila v letu 2020 v ožjem izboru za nagrado SLA (School Library Association) *Information Book Award* in predstavlja čustva in občutke, seznanja s tehnikami za soočanje in obvladovanje čustev in je v vrtcu lahko odlično izhodišče za motivacijo v načrtovanju medpodročnih kurikularnih dejavnosti, raziskovanju čustev in razvoju besedišča. Obsega štirinajst poglavij in napotke za odrasle s predlogi za samozavedanje, razumevanje, prepoznavanje in doživljanje čustev ter s čustvi povezano vedenje v socialnih interakcijah. Podobno tudi *Velika knjiga o čustvih* (Hoffman in Asquith 2013) predstavi 19 čustvenih stanj in z vprašanji spodbuja miselno aktivnost otrok, odziv na besedilo in tvorjenje besedil, besedišče in govor.

Za leposlovne knjige je značilen umetnostni jezik v vezani (verzi, rima) ali nevezani (odstavki, poglavja) obliki s pogosto rabo različnih stilističnih sredstev (tropi, figure), nenavadnih zvez besed, neologizmov, arhaizmov, slengizmov ipd. Z umetnostnim jezikom (Skubic 1995; Toporišič 2000: 31–32) se z raznolikostjo jezikovnih ubesedovanj odraža večpomensko in estetsko ustvarjanje »umiselnega (fiktivnega) sveta, ki ga potem vsakdo (izrazito individualno) tudi doživlja s stališča celote svojega življenjskega izkustva.« D. Haramija (2022) glede na vrsto gradiv navaja podatke za produkcijo v slovenski mladinski književnosti, ki je v razmerju 20 % (poučnih knjig) vs. 80 % (leposlovja). Gre za širok nabor bralnih gradiv, za predšolske otroke najpogostejše v slikaniški obliki vseh književnih zvrsti in vrst (poezija, proza in dramatika). Primeri za temo čustev so: *Piščanček Pik* (Manček 2013), ki v kratki fantastični zgodbi med iskanjem mame Koklje otrokom pomaga prepoznati čustva – strah Ah, jezo Grr, žalost Joj in veselje Haha. *Pa tako rad bi bil jezen!* (Lachner in Gusti 2000), ki govori o Danijevi jezi, ko njegova pričakovanja in želje niso takoj uresničene; *Mavrica čustev* (Ulyeva in Agafonova 2022) pripoveduje o kameleonu Kamilu, ki med iskanjem prijatelja za igro občuti celo vrsto čustev in glede na počutje spreminja barvo itn.

Tematsko-motivno povezana s čustvi pa so tudi vse pogostejša hibridna besedila (Haramija 2022: 52–53), ki predstavljajo posamezne vsebine znanstvenih disciplin na dva načina: informativno-leposlovna besedila imajo poudarjene informacije skozi zgodbo, leposlovno-informativna besedila pa literarno zgodbo z dodanimi informacijami. Primer informativno-leposlovnih besedil je zbirka *Vsak je kdaj ...*

(Bingham 2007): *Vsak je kdaj žalosten, Vsak je kdaj srečen, Vsak je kdaj prestrašen in Vsak je kdaj jezen*. V ospredju esejistično pisane zbirke so osnovna, temeljna čustva, ki otrokom pomagajo prepoznavati, razlikovati in se ustrezno odzivati na posamezna čustvena stanja – žalost, srečo, strah, jezo, predvsem pa čustvovanje prepoznati tudi po fizioloških spremembah v telesu (pospešen srčni utrip, dihanje, potenje, ipd.) in značilnih odzivih (smeh, jok, stiskanje pesti, kričanje, mršenje obrvi itn.). Vsa štiri dela so razdeljena na poglavja, ki so tematsko zaočrožene samostojne enote. Informacije so podane na enostaven in razumljiv način, zabeležena dejstva so znanstveno preverljiva v psihološki literaturi, ki preučuje duševne procese, vedenje in osebnost pri človeku (Kompore idr. 2022). Dodan imajo slovarček besed, nasvete in didaktična vprašanja za poglobljanje vsebin. K hibridnim besedilom sodijo tudi leposlovno-informativna besedila, pri katerih so verodostojni podatki (Haramija 2022: 53) vključeni v literarno zgodbo. Primer za temo čustev je *Knjiga o mojih čustvih* (Couturier in Poignonec 2021), ki spodbuja interaktivno odkrivanje in urnavanje čustev z deklico Simono. V predstavljjenih situacijah se v literarni zgodbi seznanimo s posameznimi čustvi, ki so tudi pomemben del nebesednega sporazumevanja (neverbalne komunikacije) in poleg prepoznavanja čustvenega doživljanja drugih spodbujajo čustveni razvoj otrok. Leposlovno-informativno besedilo v zavijkih ponuja številne naloge in nasvete za obvladovanje oz. ustrezno urnavanje doživljanja in izražanja čustev. Leposlovno-informativno besedilo je tudi *Ana vidi rdeče* (Martel in Battuz 2021), ki govori o Ani, ki se z družino preseli v novo okolje, kjer se sooča z novimi situacijami, hkrati pa tudi z razvojnimi pogojenimi izbruhi otroške jeze (kričanje, brcanje, potiskanje sovrstnikov, metanje igračk). Literarni zgodbi, v kateri so predstavljeni pristopi k besednemu izražanju čustev in načini učenja samonadzora v predšolskem obdobju, sledi informativno besedilo o jezi pri najmlajših, primernih pristopih odraslih za ukrepanje v skladu z otrokovimi potrebami, izpolnjevanju potreb po izražanju čustev in jasnih mejah ter izvajanju samonadzora in spodbujanju zmožnosti za reševanje konfliktov.

4 Učne metode in vzgojiteljeva metodična kompetentnost

Eno temeljnih metodičnih področij so učne metode/načini dela oz. aktivnosti otrok in vzgojiteljev, ki so usmerjene k uresničevanju kurikularnih ciljev. Izbiira učne metode na svojevrsten način določa načine interakcije in komunikacije med vzgojiteljem in otroki. Metodična kompetentnost vzgojiteljev ob upoštevanju razvojnih značilnosti otrok (njihovega predznanja, izkušenj, sposobnosti) zagotavlja, da bodo strokovno ustrezno presodili, za katere zastavljene cilje bo določena aktivnost najbolj ustrezna. V didaktični literaturi so učne metode različno opredeljene, M. Valenčič Zuljan in J. Kalin (2020: 16) izhajajoč iz različnih klasifikacij (Ivanuš Grmek in Javornik Krečič 2011; Koletić 1975; Poljak 1991; Šilih 1970 idr.) učne metode delita na verbalne, demonstracijske, dokumentacijske in operacijsko-praktične.

Slika 1: Klasifikacija učnih metod po Valenčič Zuljan in Kalin (2020: 16)

Dokumentacijske učne metode temeljijo na pridobivanju in poglobljanju znanja, ki ga z bralnimi dogodki v vrtcu (Saksida 2017, 2019) vzgojitelji zagotavljajo s kontinuiteto vodenega dela z umetnostnimi in neumetnostnimi besedili (od uvodne motivacije do poustvarjalnih nalog). Čustveno pismenost z metodo dela z besedilom v predšolskem obdobju lahko spodbujamo s seznanjanjem predstavljenih bralnih gradiv ob informativnih (poučnih), leposlovnih in/ali hibridnih besedilih. V predšolskem obdobju, ko otroci še ne znajo brati, ima metoda dela z besedilom svojo vlogo in pomen najpogostejše v okviru neposredne izvedbe bralnega dogodka, zlasti pri frontalni učni obliki (Valenčič Zuljan in Kalin 2020: 71), ko vzgojitelj glasno bere (interpretativno branje besedila) in obenem otrokom omogoči dovolj časa, da si ogledajo ilustracije. Otroci tako brano besedilo spremljajo slušno in vizualno. Blažič idr. (2003: 365) pišejo, da so besedila vir informacij in otrokom omogočajo čustveno doživljanje, sprejemanje in oblikovanje lastnih vrednot ter razvijanje osebnostnih lastnosti. Ustrezna specialnodidaktična priprava vzgojitelja (Saksida 2017; Blažič idr. 2003), ki zajema temeljne prvine govorne interpretacije (glasnost in hitrost branja, premori, intonacije idr.) in sledi didaktičnemu načelu postopnosti, otroke spodbuja k lastni miselni aktivnosti. Koletić (1975: 436–438) razlikuje med usmerjenim in pojasnjevalnim branjem, slednje pogosto poteka v frontalni obliki, ko vzgojitelj glasno bere besedila (predvsem krajše dele/posamezne sestavke, poglavja informativnih in hibridnih del), usmerja otroke, pojasnjuje besedišče, nakazuje povezave med deli besedila in otroke spodbuja z vprašanji, jim pomaga pri razumevanju in vrednotenju besedila. Pri tem lahko uvaja uporabo različnih bralno

učnih strategij (Pečjak in Gradišar 2015; Woolfolk Hoy 2021) pred in med branjem ter po branju. Drugačen pristop k metodi dela z besedilom pa zahtevajo leposlovna besedila, ki jih je treba, če je le mogoče, prebrati v celoti, da otrokom omogočimo literarnoestetsko doživetje. Z branjem literarnih besedil vzgojitelji sistematično razvijajo posamezne elemente otrokove recepcijske zmožnosti (Kordigel Aberšek 2008: 27–30, 95) in konkretizirajo pomene literarnih besedil, ki so enkratni in neponovljivi. Za učinkovito izvedbo bralnega dogodka v vrtcu je zelo pomembna tudi kakovost socialnih interakcij in poznavanje prednosti in omejitev učnih oblik oz. oblik vzgojno-izobraževalnega procesa (Plešec Gasparič in Valenčič Zuljan 2019), ki ponazarjajo njegovo notranjo organizacijsko strukturo. Prepletanje različnih učnih oblik, ki zahteva vzgojiteljevo prožnost in prilagodljivost, pomembno prispeva k uresničevanju načrtovanih ciljev.

Za naloge ob besedilu (Saksida 2017: 53) je pomembno, da jih načrtujemo na treh zahtevnostnih ravneh (priklic besedilnih informacij, razumevanje s sklepanjem in vrednotenje besedila), ki jih je z verbalnimi učnimi metodami kot odziv na prebrano *mogoče in nujno razvijati že v vrtcu*. Pri verbalnih učnih metodah je v ospredju govorjeni jezik, ki spodbuja razvoj gradnikov bralne pismenosti (Haramija 2020: 2), zlasti govora, besedišča, razumevanja besedil in odziva nanje. Pri tem lahko vzgojitelji uporabljajo monološke verbalne metode – pripovedovanje, pojasnjevanje in zlasti glasno razmišljanje (Valenčič Zuljan in Kalin 2020: 22–23), s katerim eksplicitno osvetljujejo miselne poti pri analiziranju, primerjanju, sklepanju, razlikovanju, reševanju problemov, hkrati pa s poslušanjem glasnega razmišljanja otrok pridobijo vpogled v globino njihovega razumevanja. Pogostejše pa se v vlogah govorcev in poslušalcev z otroki izmenjujejo in uporabljajo dialoško metodo pogovora (Haramija in Pulko 2022: 163), pri kateri imajo pomembno vlogo vzgojiteljeva vprašanja in njegov način vodenja. Za ugotavljanje predznaja, preverjanje razumevanja, razvijanje komunikacijskih sposobnosti, usmerjanje otrokove pozornosti, spodbujanje k razmišljanju, izražanju občutij ipd. lahko zastavljajo vprašanja različnih tipov (Cvetek 2021). Podatke in dejstva, ki jih otroci usvojijo spominsko, preverjajo z odprtimi in zaprtimi oz. spominskimi in miselnimi vprašanji, h kritičnemu in ustvarjalnemu razumevanju pa jih spodbujajo s kompleksnejšimi vprašanji višje ravni, predvsem vprašanji vrednotenja, ki zahtevajo višjo stopnjo otrokove miselne aktivnosti. M. Valenčič Zuljan in J. Kalin (2020: 32) pišeta, da je ustrezno razmerje med odprtimi in zaprtimi vprašanji odvisno od zastavljenih ciljev, ki se pri bralnem dogodku povezujejo s strategijami sprejemanja besedila in metodo petih prstov – kaj, kje, kdo, kdaj in kako (Saksida 2017). Pri vodenju pogovora pa je pomembno, da vzgojitelji otroke poslušajo, svoja okvirno pripravljena vprašanja fleksibilno prilagajajo, z nebesedno komunikacijo spodbujajo in dajejo povratne informacije, hkrati pa s svojim delovanjem (Hattie 2018) ustvarjajo optimalno vzdušje in spodbujajo otrokove potenciale.

Zaključek

Še posebej v predšolskem obdobju je za doseganje kurikularnih ciljev zelo pomembna uporaba primernih metod dela. Pri prepoznavanju, izražanju čustev in odzivanju nanje sta v predšolskem obdobju pomembni metoda dela z besedilom in metoda pogovora, saj otroke spodbujata k razmišljanju in povezujeta vzgojne in izobraževalne cilje, obenem pa se otrokovo razumevanje med branjem in pogovorom, ki poteka na različnih ravneh (vzgojitelj – otrok, otrok – besedilo, otrok – otrok, »vrtec« – starši, idr.), razvija in dopolnjuje (Saksida 2019: 24, 26). Pomembno je zavedanje, da vzgojiteljeva izbira metode dela temelji na zastavljenih ciljeh, poznavanju otrok in prilagajanju konkretnim situacijam v vrtčevski skupini. Bralni dogodek od uvodne motivacije do poustvarjalnih nalog zahteva temeljito pripravo vzgojitelja z vključevanjem različnih metod dela, ki ob kakovostnem izvajanju dejavnosti prispevajo k razvoju čustvene pismenosti in hkrati razvijajo gradnike bralne pismenosti, zlasti govor, besedišče, razumevanje koncepta bralnega gradiva, razumevanje besedil in odziv nanje. Saksida (2021) predlaga tudi *enoten temeljni okvir za spoznavanje kakovostnega slikaniškega izročila* in sodobnih slikaniških pisav, kar bi bil velik doprinos vzgojiteljem za lažjo pripravo raznovrstnih bralnih dogodkov v vrtcu, zlasti, če bi se sistemsko vzpostavile tudi predšolske knjižnice (Vilar in Haramija 2022), ki bi omogočale stik s kakovostnimi bralnimi gradivi.

Z bralnimi dogodki v vrtcu, vzgojitelji vzpostavljajo prve interpretacijske skupnosti, ki odpirajo številne možnosti za nadaljnje raziskovanje vodenega dela ob slikanicah.

Viri

- Bardijewska, Liliana in Dziubak, Emilia, 2020: *Zeleni popotnik*. Ljubljana: KUD Sodobnost International. Prev. Klemen Pisk.
- Bingham, Jane, 2007: *Vsak je kdaj žalosten*. Murska Sobota: Pomurska založba. Prev. Maja Kraigher.
- Brooks, Felicity, Allen, Frankie in Ferrero, Mar, 2022: *Vse o čustvih*. Ljubljana: Grafenauer. Prev. Jelena Isak Kres.
- Chien Chow Chine, Aurélie, 2018a: *Rožle je jezen*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.
- Chien Chow Chine, Aurélie, 2018b: *Rožle je žalosten*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.
- Chien Chow Chine, Aurélie, 2018c: *Rožleta je strah*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.
- Chien Chow Chine, Aurélie, 2020a: *Rožle je ljubosumen*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.
- Chien Chow Chine, Aurélie, 2020b: *Rožle je sramežljiv*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.
- Chien Chow Chine, Aurélie, 2020c: *Rožle je zadovoljen*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.
- Chien Chow Chine, Aurélie, 2021a: *Rožle je užaljen*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.

- Chien Chow Chine, Aurélie, 2021b: *Rožle ne more zaspati*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.
- Chien Chow Chine, Aurélie, 2021c: *Rožle se uči zbranosti*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.
- Chien Chow Chine, Aurélie, 2021č: *Rožletu je dolgčas*. Brežice: Primus. Prev. Irma Toman.
- Couturier, Stéphanie in Poignonec, Maurèen, 2021: *Knjiga o mojih čustvih*. Radovljica: Didakta. Prev. Katja Škapin.
- Deneux, Xavier, 2020: *Čustva*. Domžale: Epistola. Prev. Nina Berčič Demšar.
- Gombač, Žiga in Komadina, Tanja, 2018: *Gobčko in Hopko*. Dob pri Domžalah: Miš.
- Hardy, Samara, 2022a: *Veseli samorog*. Ljubljana: Hiša knjig. Prev. Metka Bartol.
- Hardy, Samara, 2022b: *Žalostni samorog*. Ljubljana: Hiša knjig. Prev. Metka Bartol.
- Hoffman, Mary in Asquith, Ros, 2013: *Velika knjiga o čustvih*. Hlebce: Zala. Prev. Miha Sužnik.
- Igerabide, Juan Kruz in Valverde, Mikel, 2012: *Jona in prestrašeni hladilnik*. Medvode: Malinc. Prev. Barbara Pregelj.
- Igerabide, Juan Kruz in Valverde, Mikel, 2013: *Jona je žalosten*. Medvode: Malinc. Prev. Barbara Pregelj.
- Igerabide, Juan Kruz in Valverde, Mikel, 2014: *Jonova budilka*. Medvode: Malinc. Prev. Barbara Pregelj.
- Igerabide, Juan Kruz in Valverde, Mikel, 2016a: *Jona ima veliko težavo*. Medvode: Malinc. Prev. Barbara Pregelj.
- Igerabide, Juan Kruz in Valverde, Mikel, 2016b: *Jona v stiski*. Medvode: Malinc. Prev. Barbara Pregelj.
- Igerabide, Juan Kruz in Valverde, Mikel, 2017: *Adijo, Jona*. Medvode: Malinc. Prev. Barbara Pregelj.
- Lachner, Dorothea in Gusti, 2000: *Pa tako rad bi bil jezen!* Ljubljana: Kres. Prev. Andreja Sabati-Šuster.
- Manček, Marjan, 2013: *Piščanček Pik*. Šmarje - Sap: Buča.
- Martel, Sophie in Battuz, Christine, 2021: *Ana vidi rdeče*. Izola: Grlica. Prev. Špela Žakelj.
- Mav Hrovat, Nina in Bricelj, Suzana, 2008: *O kralju, ki ni maral pospravljati*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Mlakar Črnič, Ida in Krhin, Kristina, 2019: *Bibi in Gusti: najboljše zgodbe*. Radovljica: Didakta.
- Peštaj, Martina in Košir, Ana, 2021: *Moja čustva, tvoja čustva: zgodbe o čustvih za pogovor z otrokom*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Philpot, Maddox, Munday, Natalie, Hamley, Kylie in Seal, Julia, 2021: *Kako se počutiš?* Ljubljana: Mladinska knjiga. Prev. Andreja Peček.
- Schneider, Liane in Görrissen, Janina, 2021: *Kaja je jezna*. Ljubljana: Družina. Prev. Alenka Novak.

- Starling, Robert, 2018: *Feri je jezen*. Domžale: Epistola. Prev. Mojiceja Podgoršek.
- Starling, Robert, 2020: *Feri je najboljši*. Domžale: Epistola. Prev. Mojiceja Podgoršek.
- Starling, Robert, 2022: *Feri se zlaže*. Ljubljana: Epistola. Prev. Mojiceja Bonte.
- Ulyeva, Elena in Agafonova, Iga, 2022: *Mavrica čustev: spoznaj svoja čustva*. Ljubljana: Hiša knjig. Prev. Katja Bergles Bricman.

Literatura

- Alzahrani, Mona, Alharbi, Manal in Alodwani, Amani, 2019: The Effect of Social-Emotional Competence on Children Academic Achievement and Behavioral Development. *International Education Studies* 12/12. 141–149.
- Batič, Janja in Haramija, Dragica, 2019: Slikanice v prvem starostnem obdobju. Čotar Konrad, Sonja, Borota, Bogdana, Rutar, Sonja, Drljić, Karmen in Jelovčan, Giuliana (ur.): *Vzgoja in izobraževanje predšolskih otrok prvega starostnega obdobja*. Koper: Založba Univerze na Primorskem. 245–262.
- Blažič, Marjan, Ivanuš Grmek, Milena, Kramar, Martin in Strmčnik, France, 2003: *Didaktika*. Novo mesto: Visokošolsko središče, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo.
- Burkitt, Esther in Sheppard, Lisa Jeanne, 2014: Children's colour use to portray themselves and others with happy, sad and mixed emotion. *Educational Psychology* 34/2. 231–251.
- Camilleri, Stephen, Caruana, Amanda, Falzon, Ruth in Muscat, Maud, 2012: The promotion of emotional literacy through personal and social development: the Maltese experience. *Pastoral Care in Education* 30/1. 19–37.
- Cvetek, Slavko, 2021: *Osnove visokošolske didaktike: učenje za poučevanje & poučevanje za učenje*. Maribor: Akadem.
- Denham, Susanne A., Bassett, Hideko H., Zinsser, Katherine in Wyatt, Todd M., 2014: How Preschoolers' Social-Emotional Learning Predicts Their Early School Success: Developing Theory-Promoting, Competency-Based Assessments. *Infant and Child Development* 23. 426–454.
- Hamilton, Jennifer in O'Malley, Julie, 2022: The Importance of Assistive Technology and Social Emotional Development in Preschool. Langran, Elizabeth (ur.): *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference*. San Diego, CA, United States, Association for the Advancement of Computing in Education. 1350–1354.
- Haramija, Dragica (ur.), 2020: *Gradniki bralne pismenosti: teoretična izhodišča*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
- Haramija, Dragica in Batič, Janja, 2013: *Poetika slikanice*. Murska Sobota: Franc-Franc.
- Haramija, Dragica in Batič, Janja, 2020: 3. gradnik: Razumevanje koncepta bralnega gradiva. Haramija, Dragica (ur.): *Gradniki bralne pismenosti: teoretična izhodišča*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze. 81–106.
- Haramija, Dragica in Pulko, Simona, 2022: Možnost vključevanja gradnikov bralne pismenosti v vse predmete oz. na vsa predmetna področja. Krapše, Tatjana, Bone, Jerneja, Polšak, Anton in Mršnik, Sandra (ur.): *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 159–173.

- Haramija, Dragica, 2017: Književnost v predšolskem obdobju. Haramija, Dragica (ur.): *V objemu besed: razvijanje družinske pismenosti*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze. 23–29.
- Haramija, Dragica, 2019a: Spodbujanje družinskega branja v otrokovem predšolskem obdobju: Predšolska bralna značka. *Slavia Centralis* 12/2. 33–45.
- Haramija, Dragica, 2019b: Ljudske pravljice v osnovni šoli. *Jezik in slovstvo* 64/3–4. 17–28.
- Haramija, Dragica, 2022: Branje mladinskih leposlovno-informativnih knjig pri različnih predmetih v osnovni šoli. *Jezik in slovstvo* 67/1–2. 49–62.
- Hattie, John, 2018: *Vidno učenje za učitelje: maksimiranje učinka na učenje*. Griže: Svetovalno-izobraževalni center MI. Prev. Lingua Service.
- Ivanuš Grmek, Milena in Krečič Javornik, Marija, 2011: *Osnove didaktike*. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Jonauskaite, Domicile, Parraga, C. Alejandro, Quiblier, Michael in Mohr, Christine, 2020: Feeling Blue or Seeing Red? Similar Patterns of Emotion Associations With Colour Patches and Colour Terms. *i-Perception* 11/1. 1–24.
- Kavčič, Tina in Fekonja, Urška, 2009: Čustveni razvoj v zgodnjem otroštvu. Marjanovič Umek, Ljubica in Zupančič, Maja (ur.): *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete. 334–349.
- Koletić, Marijan, 1975: Delovne oblike, metode in sredstva pri pouku. Krneta, Ljubo, Potkonjak, Nikola, Schmidt, Vlado in Šimleša, Pero (ur.): *Pedagogika 2*. Ljubljana: DZS. 407–468.
- Kompare, Alenka, Stražisar, Mihaela, Dogša, Irena, Vec, Tomaž in Curk, Janina, 2022: *Uvod v psihologijo*. Ljubljana: DZS.
- Kordigel Aberšek, Metka, 2008: *Didaktika mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Lakoff, George in Johnson, Mark, 1980: *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lakoff, George in Johnson, Mark, 1999: *Philosophy in the flesh: The embodied mind and its challenges to Western thought*. New York: Basic Books.
- Larsen, Nicole E., Lee, Kang in Ganea, Patricia A., 2018: Do storybooks with anthropomorphized animal characters promote prosocial behaviors in young children? *Developmental Science* 21/3. 1–9.
- Marjanovič Umek, Ljubica in Zupančič, Maja, 2019: *Razvojna psihologija: izbrane teme*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, Ljubica, Fekonja, Urška in Hacin Beyazoglu, Kaja, 2022: *Skupno branje odraslih in otrok*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Mastnak, Tanja, 2006: Kristina Krhin. *Otrok in knjiga* 33/65. 93–96.
- Medved Udovič, Vida, 2011: Prehod med vrtcem in šolo, pot k bralcu in bralki. Cotič, Mara, Medved Udovič, Vida in Starc, Sonja (ur.): *Razvijanje različnih pismenosti*. Koper: Univerzitetna založba Annales. 37–45.
- Nikolajeva, Maria, 2013: Picturebooks and Emotional Literacy. *The Reading Teacher* 67/4. 249–254.

Pečjak, Sonja in Gradišar, Ana, 2015: *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pečjak, Sonja, Bon, Milena, Bucik, Nataša, Doupona, Marjeta, Gobec, Mojca, Hočevvar-Grom, Ada, Demšar Pečak, Nataša, Lavrenčič Vrabec, Darja, Lubšina Novak, Marija, Možina, Estera, Nolimil, Fani, Ojsteršek, Aleš, Bergoč, Simona, Potočnik, Nataša, Požar Matijašič, Nada, Saksida, Igor, Stabej, Marko, Straus, Bronka, Šverc, Alenka, Velički, Jelka, Zupanc, Darko, Žnidarič, Helena, Vičič, Vlasta in Zamida, Renata, 2023: *Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030*. Ljubljana: Ministrstvo Republike Slovenije za vzgojo in izobraževanje, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/strategija_bralna_pismenost.pdf. (Dostop 16. 10. 2023.)

Plešec Gasparič, Romina in Valenčič Zuljan, Milena, 2019: Učne oblike v osnovni šoli in obrnjeno učenje in poučevanje. *Revija za elementarno izobraževanje* 12/3. 267–290.

Poljak, Vladimir, 1991: *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.

Saksida, Igor, 2017: Bralni dogodek v vrtcu. Haramija, Dragica (ur.): *V objemu besed: razvijanje družinske pismenosti*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze. 47–54.

Saksida, Igor, 2019: Izhodišča in posledice komunikacijskega in tradicionalnega načrtovanja pouka književnosti. *Jezik in slovnost* 64/1. 21–28.

Saksida, Igor, 2021: Sodobna slovenska slikanica in slovenski kurikulum za vrtce. Verdonik, Maja in Jerkin, Corinna (ur.): *Okrugli stol Mjesto i uloga slikovnice u odgoju i obrazovanju danas i sutra*. Rijeca: Sveučilište u Rijeci. 8. https://www.ufri.uniri.hr/files/daniUFRI_2020/Verdonik_E_knjizica_saetaka_Okrugli_stol_Dani_UF-a.pdf. (Dostop 16. 10. 2023.)

Skubic, Andrej, 1995: Klasifikacija funkcijske zvrstnosti in pragmatična definicija funkcije. *Jezik in slovnost* 40/5. 155–168.

Skubic, Darija in Podobnik, Uršula, 2018: Prepričanja vzgojiteljev o rabi slikanice brez besedila v vrtcu. *Jezik in slovnost* 63/4. 17–31.

Svetlik, Karmen, Mršnik, Sandra in Rosc Leskovec, Darinka, 2022: Spremljanje in merjenje ravni bralne pismenosti kot izziv in razvojna priložnost. Krapše, Tatjana, Bone, Jerneja, Polšak, Anton in Mršnik, Sandra (ur.): *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 134–158.

Šek Mertük, Polonca in Cugmas, Zlatka, 2020: 1. gradnik: Govor. Haramija, Dragica (ur.): *Gradniki bralne pismenosti: teoretična izhodišča*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze. 29–58.

Šilih, Gustav, 1970: *Očrt splošne didaktike*. Ljubljana: DZS.

Takei, Asumi in Imaizumi, Shu, 2022: Effects of color-emotion association on facial expression judgments. *Helijon* 8/1. 1–6.

Toporišič, Jože, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.

Valenčič Zuljan, Milena in Kalin, Jana, 2020: *Učne metode in razvoj učiteljeve metodične kompetence*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Vilar, Polona in Haramija, Dragica, 2022: Kakovostna šolska knjižnica v vrtcu. Krapše, Tatjana, Bone, Jerneja, Polšak, Anton in Mršnik, Sandra (ur.): *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 205–221.

Woolfolk Hoy, Anita, 2021: *Educational psychology*. Harlow: Pearson.

Zupančič, Maja in Kavčič, Tina, 2008: Dejavniki okolja, otrokovo socialno vedenje v vrtcu/šoli in učna uspešnost v prvem razredu. *Šolsko polje* 19/1–2. 51–79.

Zupančič, Maja, Gril, Alenka in Kavčič, Tina, 2001: Socialno vedenje in sociometrični položaj predšolskih otrok v vrtcu. *Psihološka obzorja* 10/2. 67–88.

Educators' methodological competence for emotional and reading literacy

This article highlights the importance of emotional literacy using a variety of reading materials. Emotional-social development is a major characteristic with high predictive value for later academic and personal success, and plays a central role in the development of social competence in children. As it can be influenced, the incentives and opportunities offered to children by kindergarten teachers play an important role in emotional-social development. By taking into account the developmental characteristics of children, the methodological competence of teachers can constitute a starting point for emotional and social development through continuous guided work with picture books, as these are the most common forms of books in the pre-school period. Thematically and motivationally emotion-linked information, fiction and hybrid texts facilitate the acquisition, deepening, and expansion of knowledge and promote the development of emotional and reading literacy.

Keywords: reading event, kindergarten, emotional literacy, reading literacy, teaching methods